

SIGMUND FREUD (1856-1939)

I. Studie o hysterii (1896)

„Žádný hysterický příznak nemůže vzniknout ze skutečné zkušenosti samé, ale v každém jednotlivém případě svou roli v zapříčinění příznaku hraje vzpomínka na předchozí zkušenosti, která se probudila ve spojitosti s ní.“

„Ať vezmeme jakýkoli případ nebo jakýkoli příznak jako výchozí, nakonec dojdeme nezvratně k oblasti sexuální zkušenosti.“

„Vyslovuji tudíž hypotézu, že na počátku každého případu hysterie existuje jeden nebo více zážitků nezralé sexuální zkušenosti, zážitků, které se vztahují k nejranějším letům dětství.“

„V sexuálních procesech máme nezbytný ´organický základ´, bez něhož se lékař musí v životě psychiky cítit nesvůj.“

„Neurotické příznaky nebyly často ve vztahu přímo ke skutečným událostem, ale k vymyšleným fantaziím. Pokud se neurózy týká, je psychická realita důležitější, než realita hmotná.“

Otázka č. 1: Čím je podle raných Freudových názorů utvářena lidská psychika?

Otázka č. 2: Srovnejte pohled na psychiku u behavioristů a u Freuda.

II. Výklad snů (1900)

„Výklad snů je královskou cestou k poznání **nevědomých** psychických aktivit.“

„Organismus má potřebu dosáhnout stavu klidu uvolněním všech napětí. ... Nervový systém je aparát, jehož funkce spočívá v tom, že se buď zbavuje podnětů, které na něj působí, nebo je snižuje na co nejnižší úroveň.“

„Naše teorie snů se týká přání, která mají původ v dětství jako nepostradatelná motivační síla pro utváření snů.“

Sny mají svůj „zjevný obsah“ (tak vykládá sen ten, komu se zdá) a symbolický „skrytý obsah“, jenž je jeho hlavním smyslem.

„Velká většina symbolů ve snech je sexuální.“

Otázka č. 3: Co je podle Freuda důvodem toho, že se lidem zdají sny? Jaký mají účel?

III. Nástin psychoanalýzy (z pozůstalosti) – schéma psychického aparátu

„Nejstarší z psychických oblastí nebo instancí nazýváme id (Ono). Jeho obsahem je všechno, co je zděděné, co člověk dostal do vínku při narození a co je dáno jeho tělesnou soustavou, především tedy pudy, jež mají svůj původ v uspořádání těla.

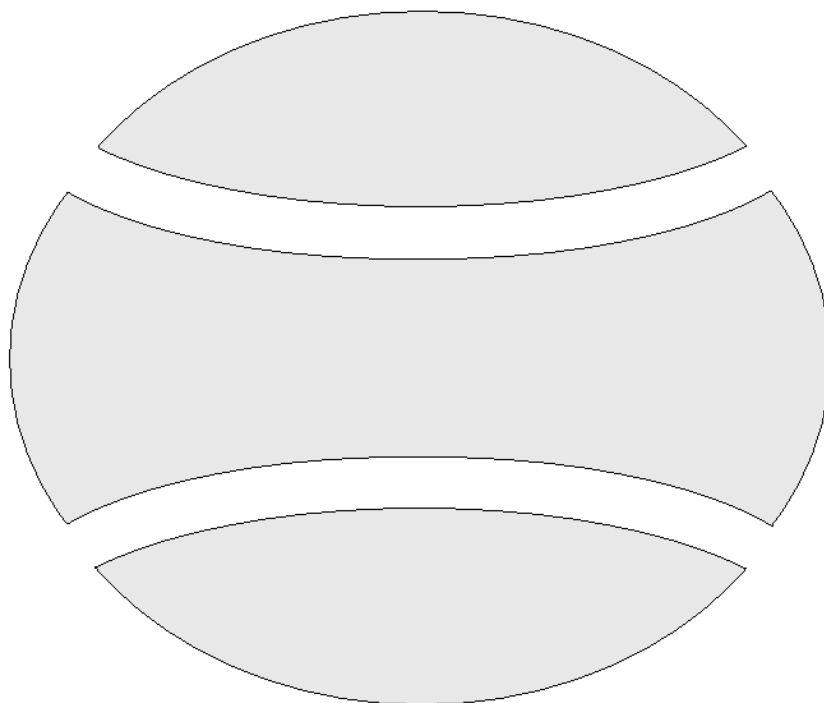
Pod vlivem reálného vnějšího světa, jenž nás obklopuje, došlo u části id ke zvláštnímu vývoji. Vytvořila se zvláštní organizace, vybavená původně jako korová vrstva orgány k registraci podnětů zvenci a zařízením k ochraně těchto podnětů, jež od nynějška hraje úlohu zprostředkovatele mezi id a vnějším světem. Pro tuto sféru duševního života ponecháváme název ego (Já).

V důsledku vztahu, který se vytvořil mezi smyslovými vjemy a činnostmi svalů, kontroluje ego pohyby řízené vůlí. Má za úkol prosazovat samo sebe a plní jej tím, že se směrem navenek seznamuje s podněty, ukládá zkušenosti s nimi do paměti, vyhýbá se příliš silným podnětům (útekem), vychází vstříc podnětům mírné intenzity (přizpůsobením) a konečně se učí měnit účelným způsobem ke svému prospěchu vnější svět (aktivita). Směrem dovnitř plní tento úkol vůči id tím, že získává kontrolu nad požadavky pudů, rozhoduje o tom, zda se má připustit jejich uspokojení, odsouvá jejich uspokojení na příznivé časy a okolnosti ve vnějším světě anebo tyto pudy vůbec vytěsňuje. Ve své činnosti se řídí respektováním napětí vyplývajícího z podnětů, jež je v něm přítomno nebo se do něj vnáší. Jeho zvýšení se všeobecně pocítuje jako nelibost, jeho snížení jako slast. Ego usiluje o slast a chce se vyhnout nelibosti.

Projevem dlouhého období dětství, během něhož žije nově vznikající člověk v závislosti na svých rodičích, je to, že se v jeho ego vytváří zvláštní instance, v níž tento rodičovský vliv pokračuje. Získala název superego (Nadjá). V té míře, v níž se toto superego odděluje od ego anebo se staví proti němu, je to třetí síla, s níž musí ego počítat.

Jednání ego je korektní tehdy, když zároveň dostává požadavkům id, superego i reality, dovede tedy navzájem smířit jejich nároky. Podrobnosti vztahu mezi ego a superego se stávají zcela srozumitelnými, vysvětlíme-li je vztahem dítěte k jeho rodičům. V rodičovském vlivu přirozeně působí nejen osobní vlastnosti rodičů, nýbrž také jimi předávaný vliv rodinné, rasové a národní tradice a požadavky příslušného sociálního prostředí, jež rodiče zastupují. Právě tak přejímá superego v průběhu individuálního vývoje příspěvky ze strany pozdějších pokračovatelů rodičů a osob, jež slouží jako jejich náhrada, jako jsou vychovatelé, vzory z řad veřejnosti a ideály uctívané společností.“

Úkol: Popište Freudův model lidské psychiky, roli a vztahy jednotlivých složek. Zkuste porovnat Freudův popis ego s behavioristickým modelem osobnosti.

IV. Obranné mechanismy

„Jako důsledek daného prožitku vzniká pudový nárok, který touží po svém uspokojení. Ego toto uspokojení popírá, aby se vyhnulo nebezpečné situaci. Ego se brání nebezpečí procesem vytěsnění. Pudové hnutí je nějakým způsobem zbrzděno a podnět s příslušnými vjemy a představami je zapomenut. Tím však není celý proces uzavřen. Pud si buď svoji sílu uchoval, nebo ji opět sbírá, anebo je nějakým novým podnětem znovu probuzen. Obnovuje potom svůj nárok, a protože cesta k normálnímu uspokojení mu zůstává uzavřena tím, co můžeme nazvat jizvou po vytěsnění, razí si někde, na nějakém slabším místě, cestu k tzv. náhradnímu uspokojení, které se nyní projevuje jako symptom, bez svolení, ale také bez pochopení ze strany ego. Význačným rysem 'návratu vytěsněného', způsobujícího symptom, je však dalekosáhlá deformace, kterou ono navracející se prošlo ve srovnání s původním.“

Otázka č. 4: Co je to vytěsnění? Jaké má důsledky? Jaké může Freud nabízet řešení?